

ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๒๒ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๘

-
- ๑. อชฺชตฺตนี บอกกาลอะไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร ฯ จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาให้ดูด้วย ฯ (๒๕๕๖)
  - ๒. วิภัติในอาชยัตนั้น จัดบุรุษเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ จงเขียนวิภัติหมวดกาลาติปัตติ เฉพาะฝ่ายปรัสส บทมาดู ฯ (๒๕๕๗/๒)
  - ๓. อะไรจัดเป็นวาก ฯ วากไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๖/๒)
  - ๔. กิริยาคัพทใด ชื่อเหตุกัมมวาก ฯ มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ และในเหตุกัมมวากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๗)
  - ๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็นกี่พวก ฯ แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๗)
  - ๖. คัพทเช่นไร ชื่อว่าอิภกรณสาธนะ ฯ โภชนีย, รุณฺโณ แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ (๒๕๕๖/๒)
  - ๗. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอก รูปและสาธนะมาด้วย
    - ก. ทุกฺเขน รกฺขียตฺติ ทฺรฺกฺขํ ฯ
    - ข. กโรติ เตนาติ กรณํ ฯ (๒๕๕๖)
  - ๘. กิริยากิตก์ต่อไปนี้คือ ภูตฺตวา, ปกฺกนฺโต, อารพฺภ แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ (๒๕๕๗/๒)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

สอบครั้งที่ ๒๒ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. ตอบ **อชชตฺตนิ** บอ กอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ ๆ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี **อ** อยู่หน้า แปลว่า “ได้...แล้ว” มีอุทาหรณ์
ดังนี้

เถโร คามं ปิณฺหาเย ปาวลิตี   พระเถระ เข้าไปแล้ว ถูบ้าน เพื่อบิณฑชะ ฯ
เอวรูปํ กมฺมํ อากาสี   (ข้า) ได้ทำแล้ว ซึ่งกรรม มีอย่างนี้ เป็นรูป ฯ

๒. **ตอบ** วิภัติในอาชยาตนั้น จัดบุรุษเป็น ๓ คือ ประถมบุรุษ ๑ มัธยมบุรุษ ๑ อุตตมบุรุษ ๑ ฯ
ได้เขียนวิภัติหมวดกาลาติปัติ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทดังนี้

กาลาติปตฺติ (ปรสฺสพทํ)

	เอก.	พหู.
ป.	สุสา	สุสัสสุ
ม.	สุเส	สุสถ
อุ.	สุส	สุสามหา

๓. **ตอบ** กิจกรรมที่ประกอบด้วย วิมุตติ กาล บท วณะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาทก ๙ (ในวาทกทั้ง ๕ นั้น) ลงปัจจัย ดังนี้

กัตตุวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ณ ฌ นา ภา ญหา โ อเณ ญย

กัมมวาทก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคมหน้า ย ด้วย

ภาววาจก   ลง ย ปัจจัย

เหตุกั้ตตุวาก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ เณ ฌย ฌาเป ฌาปย

เหตุกัมมจาก   ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ **ฉาเป** ด้วย ลง **ย** ปัจจัย
กับทั้ง **อิ** อาคมหน้า **ย** ด้วย ฯ

๔. ตอบ กิริยาคัพทไธ กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาคัพทินั้น ชื่อเหตุ
กัมมมาจาก ฯ มีอาหารณ์ว่า สามิเกน สเทเน โหโตน ปาจาปิยเต ข้าวสกุ อันนาย ใช้พอควร ให้หยุดอยู่ ฯ

ในเหตุการณ์มวจากนี้ ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ **อ เอ ย ฤ ฦา นา ฤหา โ อ ฦ ฦย** นั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ **ฦาเป** ด้วย ลง **ย** ปัจจัยกับทั้ง **อิ** อาคมหน้า **ย** ด้วย ฯ

๕. **ตอบ** ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็น ๓ พวก ๆ แต่ละพวกมีปัจจัยดังนี้

กิตติปัจจัย   อย่างนี้ กุวิ ณี ญะ ตุ ฐ

กิจจปัจจย   อย่างนี้ ข ฌย

กิตติกิจปัจจุ้ย อย่างนี้ **อ อี ณ เหว ตี ต๋ ย** ฯ

๖. **ตอบ** ผู้ทำ ๆ ในที่ใด คำพ้องที่เป็นชื่อของที่นั้น เป็นต้นว่า **จวน** ที่ตั้ง, ที่เย็น **อาสน์** ที่นั่ง **สนน** ที่นอน ชื่อว่า อภิกรณสาธนะ ฯ

โกชณีย์ แปลว่า อันหาพื้งกิน ๑ สำเร็จรูปมาจาก **ภุช** ชาติ ในความกิน, **อนีย์** บ้างจัย พฤติ **อุ** เป็น **โอ** ๑

รฺนุโน แปลว่า ร้องไห้แล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก **รฺทุ** ชาติ ในความร้องไห้, **ต** บ้างจัย ชาติมี **ทุ** เป็นที่สุด อยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **นฺน** แล้วลบที่สุดชาติ ๑

๗. **ตอบ** ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป และสระนะ มาดังนี้

ก. **ทุกฺเชน รกฺขียตฺติ ทฺรฺกฺขํ**

(จิตใด) อันหารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่า อันหารักษาได้โดยยาก, เป็นกัมมรูป กัมมสระนะ ๑

ข. **กโรติ เตนาติ กรณํ**

(เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องทำ (แห่งเขา), เป็นกัตตุรูป กรณสระนะ ๑

๘. **ตอบ** **ภุตฺตวา** แปลว่า กินแล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก **ภุช** ชาติ ในความกิน, **ตวนฺตฺ** บ้างจัย เอาที่สุดชาติ เป็น **ต** ๑

ปฺกฺกนฺโต แปลว่า หลีกไปแล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **กมฺ** ชาติในความก้าวไป, **ต** บ้างจัย ชาติมี **ม** เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง **ต** เป็น **นฺต** แล้วลบที่สุดชาติ ๑

อารพฺภ แปลว่า ปรารภแล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก **อา** บทหน้า, **รภ** ชาติในความเริ่ม, **ตฺนาทิ** บ้างจัย อุปสัคอยู่หน้า แปลงบ้างจัยทั้ง ๓ คือ **ตฺน** **ตฺวา** **ตฺวาน** เป็น **ย** ชาติมี **ภ** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สุด ชาติเป็น **พฺภ** ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนว่ากำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณา คะแนนได้